

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwın kəm noanol rəha Isrel

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərgin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən İesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwır o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan İesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nıkilat təht məmə Pol təməte, məto nıkitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəupən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo İesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wırən nəukəti Namnusən Təwır.

?Nəməğəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkın netəm Isrel itəm koatahatətə e İesu Kristo. Nıkilat təpou ron. Təwır məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nıpahrienən, kən İesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nıkilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis

taprækis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən mīn nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmīn mīn əm rəha natimnat mīn itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprækis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien mīn, ne nagelo mīn, ne Moses, ne Aron ne pris mīn. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwīr pīk taprækis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nīpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nīpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nīmīsən rəhan in tahmen əm məmə otos-irækis nolən rat mīn rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgīn kəm itat

¹ Aupən ikīn, Uhgīn təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tīpītat mīn e nian tepət ne suatīp pīsīn pīsīn mīn. ² Məto roiu əh, kīnotegu-pən e namnun nian,† kən tīnatəghat ətuatīp əm kəm kitat e Nətīn, itəm in təmīləs-ipər məmə otərəməərə e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətīn əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nətī Uhgīn in nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn.* In təməru ətuatīp rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmīk ətāin natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmīmīs rækis məmə otafəl rækis rəhatat nolən rat mīn,§ kən in tatəpələh e rəhn

* **1:1:** Hip 2:2 † **1:2:** 1 Pita 1:20 ‡ **1:2:** Sam 2:8 § **1:2:** Jon 1:1-3; Kol 1:16 * **1:3:** Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 † **1:3:** Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ **1:3:** Kol 1:17 § **1:3:** Taet 2:14

matip kig, ikin rəha nepətən ne nisiaiian, e nego e neai.*

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo mın

⁴ Tol nəhlan, Uhgın təmİLəs-ipər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo mın, tahmen-pən məmə nərig u itəm Uhgın təmos-ipən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgilat rafin.† ⁵ Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik.”

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu.§

⁶ Məto e nian Uhgın tahl-ipa Nətin itəm təmaupən maiir* tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo mın,

nipinəgilat taru nisip e nisiaiian, motənwiwi in.”

⁷ Nian Uhgın tatəghat-in nagelo mın, in tatən məmə,

“Io emol rəhak nagelo mın

ilat kotahmen e nimətag itəm tətən ikin mın rafin, matol rəhak wək.

* **1:3:** Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. † **1:4:** Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ **1:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 § **1:5:** Mat 3:17

* **1:6:** Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian mın. Katəghat-in nəhlan Iesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natimnat mın rafin (Əplan mın Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natimnat rafin mın, in rəhan əm. Tatos nepətən ne nisiaiian nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29.

Ilat iolwæk mīn rəhak, tahmen e niġəm.”†‡

⁸ Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,
“Uhgīn, rəham nərəməərəən otətatiġ lilin, namnun
tikə.

Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəməərəən rəham.

⁹ Ik nəmolkeike əm nətuatipən
kən metəhau nolən eko-eko mīn.
Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgīn,
io emələhəu aupən ik, kən ik ilis e ik mīn neen.
Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik
kig,

matol nīkim tagien taprəkis-in ik mīn neen.”§

¹⁰ Kən Uhgīn tatən-ipən mīn kəm in məmə,
“Tərəməərə, e nətuounən, ik nəmol nətueintən u,
mol in təskasik.

Kən e nelməm atip əm,
ik nəmol natimnat rafin itəm kotatiġ e neai.

¹¹ Natimnat mīn u rafin, ilat okəpanotikə,
ilat okotoas tahmen e nīməhan itəm təməmnəmīt,
məto ik nətatiġ lilin əm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,
tahmen əm məmə etəmim təmaiuaiu rəhan
nīməhan.

Ik onakəuhlin natimnat mīn u,
tahmen e etəmim təmikis rəhan nīməhan,
məmə in otətəut-in in pišin.

Məto ik, nəkətatiġ lilin əm nulan,
kən okol nəsimisən nian kit.”†

¹³ Uhgīn təməsən-ipən aġin-əhən kəm nagelo kit
rəhan məmə,

† **1:7:** Sam 104:4 ‡ **1:7:** Nīmətag ne niġəm kəmueia nian Uhgīn
təmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21. § **1:9:** Sam 45:6-7 * **1:11:**
Aes 34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17 † **1:12:** Sam 102:25-27

“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne
 nisialien,
 kən matəsaħgin.
 Pəs io ekos-iəhau rəham tikimır min,
 mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl
 nelkəm lan.”‡ §

¹⁴ Məto nagelo min, ilat iolwək min əm. Nagelo
 min, ilat narmın min itəm Uħgin təmahl-ipa məmə
 okoatehm netəmim itəm okotos nəmegəhən ron.

2

Nən-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə
 kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat
 kəmotəto,* məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləsən
 kitat. ² Nəghatən† itəm nagelo min kəmoatən-
 iarəp‡ in nıpahrienən, kən netəmim ilat okotos
 nalpınən o nətgəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən
 nat Lou tatən. ³ ?Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol
 nulan motagım okəmə kitat kotol nat əpnəpın əm
 e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən
 u, itəm İərəməərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm
 min u itəm kəmotəto, ilat kəmotəgətun kəm kitat
 məmə in nıpahrienən. § ⁴ Uħgin təmatig mol min
 nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətın min, ne
 natımnat min itəm narmi netəmim tatiwiğ ron,

‡ **1:13:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimır min
 ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfıper nelkəm lan,” kən
 nıpətın u məmə, “Oekol ik ilis ağın taprəkis-in rəham tikimır min.”

§ **1:13:** Sam 110:1 * **2:1:** Rom 11:22 † **2:2:** Nəghatən u
 tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ **2:2:** Wək 7:53 § **2:3:** Hip
 10:28-29; 12:25

ne nat pispis min, ne nos-ipamən nəsanənən min
rəha Narmın Rəha Uhgın o nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian min

⁵ Nagelo min okol kəsotərəmərəən e nətueintən
itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.† ⁶ Məto-inu
Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etənim in nat əpnapin əm,
məto ik, nıkim tatəht in, ik nəsaluinən,
kən ik natehm wır nəti etənim.‡

⁷ E nian əkuəkır əm itəm ik nəmos-iəhau in, teiuaiu
ləhau e nagelo min,
kənu mos-ipən nərəmərəən ne nepətən ne nisiiian
kəm in.

⁸ Kən ik mos-ipən nepətən məmə in otərəmərə e
natimnat rafin.”§ *

Roiu əh, tatən məmə, “natimnat rafin,” nıpətin
un məmə Uhgın təsapəsən nat kitəh ne məmə
etənim təsərəmərəən lan. Məto kitat kəsotehmən
əh natimnat min əh kotuwa. ⁹ Məto nat kitəh
kitat kəmotehm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkır əm
nəmos-iəhau in teiuaiu ləhau e nagelo min” kən
roiu əh “kinos-ipən nepətən ne nisiiian kəm in”
məto-inun in təmos nahməən mımıs o kitat. Əwəh,
e nəwırən rəha Uhgın, Iesu təmımıs o netənim
rafin e nətueintən.†

¹⁰ Uhgın təmol natimnat rafin məto-inun in
təmolkeike mihin, kən natimnat rafin kotatig-pən
e nelmin.‡ Kən təwır ağın məmə Uhgın təmol Iesu

* **2:4:** Mak 16:20 † **2:5:** Netəm Isrel ilat koatən məmə
nıpahrienən məmə nagelo min ilat koatərəmərə roiu ikin min rafin
e nətueintən; Dut 32:8. ‡ **2:6:** “nəti etənim,” inu Iesu. § **2:8:**
Sam 8:4-6 * **2:8:** Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † **2:9:** Fil
2:8-9 ‡ **2:10:** Rom 11:36

u, təmaupən mohatip nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nīmīsən, məmə in tətuatip agin§ o nəmīkən nenəti Uhgīn mīn tepət kotuwīn katig e nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəhan.* ¹¹ Iesu in tatol rəhan netəmim kotasim, məmə rəha Uhgīn əm, rəhalat nolən rat tikə.† Kən Iesu ne rəhan mīn netəmim, rəhalat tata kitīəh əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulīsən məmə otaun-in ilat u məmə pian mīn ne wīnīn mīn.‡ ¹² In təmən-īpən kəm Uhgīn məmə,

“Io oekən-iarəp ik kəm piak mīn ne wīnik mīn ne natimnat mīn itəm ik nəmol.
Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfīmīnən asol e nīganəmtilat.”§

¹³ In tatən mīn məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgīn.”*

Kən matən mīn məmə,

“Io u, itimat nīsualkələh itəm Uhgīn təmos-ipa kəm io.”†

¹⁴ Nīsualkələh mīn əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nīpətīlat ne nītalat əh-ikīn. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təməkəike muwa e nətueintən mos nīpətīn ne nītan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.‡ Təmol nəhlan məmə in otīmīs, kən nīmīsən rəhan, in otərəkīn nəsanənən rəha lərmīs, itəm tətaskəlīm nəsanənən rəha nīmīsən.§ ¹⁵ Məto-inu netəmim koatəgin nīmīsən.* Nəgīnən rəhalat tətaskəlīm ətain ilat

§ **2:10:** Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * **2:10:** Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † **2:11:** Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ **2:11:**

Mat 28:10 § **2:12:** Sam 22:22 * **2:13:** Aes 8:17 † **2:13:**

Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ **2:14:** Jon 1:14 § **2:14:** Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * **2:15:** 2 Tim 1:7

nian rafin, tahmen əm məmə ilat slef mīn. Məto Iesu in təmimis məmə otiuw rəkis netəm mīn u, məmə sənəmə ilat slef mīn. In təmikis ilat. ¹⁶ Kotitun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo mīn, məto in təmasitu e noanol mīn rəha Epraham.†

¹⁷ Iesu təike mos nīpətīn ne nitan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian mīn e nolən mīn rafin,‡ məmə in titun nasəkitunən§ kitat, kən koatagile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol aḡin pahrien, tatol wək rəha Uhgīn, kən məmə in otīlpīn neməha rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasituən elat, məto-inu in mīn, in tīnəto tərət rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.*

3

Iesu in taprəkis-in Moses

¹ Piak mīn ne winik mīn, Uhgīn tinaun-in* kələh kitat mīn itəmat o nuwinən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətasiu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik Iesu əh, in aposol kən in pris asol aḡin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. ² Uhgīn təmiləs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhgīn e natimnat rafin, tahmen e Moses aupən təmol nəwia Uhgīn e rəhan wək rafin, məmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgīn.† ³ Ilau kərən kətioal nəwia Uhgīn, məto etəm təmiləkīn

† **2:16:** Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ **2:17:** Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9

§ **2:17:** Hip 5:2 * **2:18:** Hip 4:15 * **3:1:** Rom 8:28 † **3:2:** Nam 12:7

nimə, netəmim koatiləs-ipər nərgin ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitiəh əm, tətuatip məmə Uhgın otıləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. ⁴ Kən nimə min rafin, netəmim koatiləkin, məto Uhgın in təmiləkin natimnat rafin itəm tətatiğ. ⁵ Moses in iolwək kit e nıpəgnoa nimə rəha Uhgın, itəm tatol nəwia Uhgın, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhgın. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgın otəpanəgətun. ⁶ Kristo, in min tatol nəwia Uhgın. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəmərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik‡ o nat un itəm kitat kəmotələhəupən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nıpahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə.§

Oatehm məha-məha itəmat min e nahatətəən rəhatəmat

⁷ Nəghatən u inu, Narmın Rəha Uhgın təmən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

“Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,

tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın,

nian ilat kəmoatek asgəwin Uhgın e ikin taruən-aruən ikin.*

⁹ İkin əh, tipitəmat min kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən,

‡ **3:6:** Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § **3:6:** 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5

* **3:8:** Eks 17:1-7; Nam 20:2-5

nat əpnəpɪn ilat kəmotəplan pap natimnat mɪn
itəm emol o nup foti.†

10 Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,
‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.

Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

11 Neməha təmol io,

kən ekos noanawil kit mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuwinən e ikin katos namegən ron io
ikin.’ †‡ §

12 Piak mɪn ne winik mɪn, oatehm wir itəmat mɪn
o nat u. Otol məmə nikitəmat atip otəsəratən kən
kit təsapəsən nahatətən, mol məmə nəkotəuhlin-
pən itəmat isəu o Uhgɪn itəm tatəmegəh. 13 Uhgɪn
təmən “Roiu əm,” kən nian u “roiu” tətətig əh. Tol
nəhlan, nəkotəkəike moatəghat roiu kəm itəmat
mɪn, moatehm məha-məha itəmat mɪn nian rafin,
məmə nolən rat otəseiüə-inən itəmat kit mol rəhn-
kapə təskasik o Uhgɪn. 14 Məto-inu okəmə kitat
kotətul tɪmtɪm mətoarus-pən namnun, motahatətə
e Uhgɪn təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu
kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun
məmə kitat kɪnoatos kələh natimnat mɪn rəha
Kristo. 15 Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,
“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian
məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,
tahmen e tipitəmat mɪn ilat kəmoatol mihin aupən
moatəht nəwia Uhgɪn.”*

16 ?Kən pah mɪn un itəm kəmotətə pap nəwia
Uhgɪn, məsotolən? Ilat un Moses təmit-irəkis ilat
Ijip.† 17 ?Pah mɪn un kəmotol Uhgɪn neməha tol

† 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 ‡ 3:11: Nam 14:21-23

§ 3:11: Sam 95:7-11 * 3:15: Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † 3:16:
Nam 14:1-35

o nup foti? Ilat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəməhl əpnapin əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ 18 ? Kən pah min un Uhgın təmatəghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwınən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.§ 19 Kən kitat koatəplan məmə kəmasegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətən lan.

4

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

1 Məto kitat u, Uhgın təmən-iəkis rəkis məmə kitat kotitun nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. 2 Məto-inu kitat kınotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, təhmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasituən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətən lan. 3 Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwınən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm min u itəm kəsotahatətən lan, Uhgın təmən məmə, “Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə, ‘Ilat okol kəsotuwınən ikin katos namegən ron io ikin.’ ”*

‡ 3:17: Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § 3:18: Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11 * 4:3: Sam 95:11; Hip 3:11

Təmən nəhlan, nat əpnapın məmə tınol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tınol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmöl nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgın təmameg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin min neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən məmə, “İlat okol kəsotuwınən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwın ikin. Məto netəm min u aupən itəm kəmotəto nam-nusən təwır, ilat kəmotəmik-arəpən-in nuwınən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu min nian kit min o nuwınən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”§

⁸ Nikitəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwın Kenan, kənu Uhgın okol təsən minən məmə otələhəu nian kit min məmə in nian rəha nuwınən imə ikin katos namegən ron ikin.† ⁹ Kən tol nəhlan, kən in təmən nian pisin kit min, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwın

† 4:4: Jen 2:2 ‡ 4:5: Sam 95:11 § 4:7: Sam 95:7-8;

Hip 3:7-8 * 4:8: Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u İesu, nərgilau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm İesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. † 4:8: Dut 31:7; Jos 22:4

motos namegən, e nolən kitiah əm itəm Uhgın təmameg mihin e rəhan wək mın aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təmameg e rəhan wək aupən.‡
¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasık məmə okotuwın imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,§ in tatəmegəh məsanən mitahləpik e wək rəhan.* Kən in tahmen e naip tasılə e nıkalın kərən mil.† In titun nətarerəhən matəplan nətəligən mın ne nıkin pısın pısın mın e netəmim, tahmen əm e naip itəm tətətarerəh matəplan ikın tatılpin mın ikın e nıkililitəm ne nəhau imə agın. In tətakil nətəligən mın ne nolən anion mın e nıkitəm.‡ ¹³ Uhgın tatəplan natımnat rafın e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kitalkin-italkin katəpik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafın agın natımnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu.§

Iesu in təmuwa pris asol agın itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlim-iəkis nəhatətən rəhatat itəm kınəatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agın kit rəhatat in iağın. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tınuwin rəkis imə e nego

‡ **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 ‡ **4:12:** 1 Kor 4:5 § **4:13:** Nol Əpən 2:23

e neai.* ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol agin, in Pris kit itəm tatəto wir nikitat, matəto wir otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwin kitat e nəmegəhən, natimnat kitiah min əm, kinotek asgəwin rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tinitun rəkis rəhatat nəpouən min.† Məto nat kitiah əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkir o jea rəha kig‡ u, tətawte-in rəhan nəwirən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ipa nəwirən kəm kitat e nikin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat.§

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwın o Uhgın. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.* ² Roiu əh, məto-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim,† nat əpnapin məmə ilat kotəruru agin nat itəm tətuatip, ilat kotagin rəkis e suatip, məto-inu in min, in təsahmenən, in tatol təfagə rat‡ nian tepət.

* **4:14:** Hip 7:25 † **4:15:** Hip 2:17 ‡ **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəməə, məto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tətasəkitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaiu otat, kən təməəkən-rəkin rəhan neməha. § **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 ‡ **5:2:** Hip 4:15; 7:28

³ In tatol táfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip táfagə, kən matig mol mīn rəha netəmim mīn. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol aḡin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgīn otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol aḡin. Məto Uhgīn in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”‡

⁶ Kən ikīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, § in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən,* † kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə.”

⁷ E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgīn, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgīn tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nīmīsən. Kən in təmatīsiiai-in Uhgīn, kən matol nəwian,‡ kən o nat

§ 5:3: Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * 5:4: Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol aḡin mīn kəmotol aupən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkin Nīmə Rəha Uhgīn e nup fote tinuwīn rəkis uarisig Iesu təpanimis. † 5:4: Eks 28:1; Nam 18:7 ‡ 5:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § 5:6: Sam 110:4 * 5:6: Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 † 5:6: Melkisetek (Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nīpətin u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgīn Iis Pik. In təmətatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kig mīn. Məto noanol rəha Eron mīn, ilat pris mīn əm, məto sənəmə kig mīn; Hip 7:2. ‡ 5:7: Luk 22:42

u, Uhgîn tāmato in. § 8 Nat əpnapîn māmə Kristo in Nəti Uhgîn, mato in tāmato nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wîr nîpəti nolən nəwîa Uhgîn,* 9 kən təmuwa etəm ətuatîp rəha nolən wək rəha pris asol agîn rəhatat. Kən in təmol suatîp o nosmegəhən lîlîn rəhan netəm mîn u koatol nəwîan, matos wîr ilat, matuwîn matuwîn namnun tîkə. 10 Kən Uhgîn təmos-îpən nərig u kəm in, māmə in pris asol agîn tahmen əm e suah u Melkisetek aupən.†

11 Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-îpînə kəm itəmat, māmə Iesu in pris asol agîn tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pîk o nən wîrən ilat rafîn kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pîk nətoən nat kit kən mîtun. 12 Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwîr māmə itəmat nînotuwa rəkis îəgətun mîn rəha nəghatən rəha Uhgîn. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun mîn itəmat, tətoun mîn e nəukətîn nəghatən mîn rəha Uhgîn. Nîpahrienən u, itəmat nînotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasîk mîn, məto nəkotahmen əm māmə kətapinahin əh itəmat.‡ 13 Məto e netəm mîn u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətig, itəm koatəkəku əh, kəsotenatîg wîrən əh o nîtunən nəgətunən mîn rəha nolən ətuatîp. 14 Məto nagwənən əskasîk in nîgî netəm rəhalat nîtunən tînimətə rəkis, itəm kəmotiuw rəhalat nətəligən o nîtunən natîmnat pîsîn pîsîn mîn itəm tətuatîp ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwîr,§

§ 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * 5:8: Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 ‡ 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19

in əm in əm.

6

¹ Tol nulan, təwīr məmə kitat okəsotəgətun mīnən nəukətī* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwīn məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kīnotəuhlin rəkis kitat e nolən mīn itəm kotitun nit-ipənən item e nīmīsən.† Kitat kīnotahatətə rəkis e Uhgīn. Tahmen əm məmə kīnotafəl rəkis nəme nīmə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nīmə. ² Kitat kīnotitun rəkis nəgətunən mīn rəha nolən pīsīn pīsīn mīn rəha naikuasən, kən mīnotitun rəkis nəgətunən mīn rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kapə etəmim, o nəfakən lan. Kən kitat kīnotitun rəkis məmə kitat okotətul mīn e nīmīsən, kən motitun mīn məmə Uhgīn otakil netəmim, kən mos-ipən nalpīnən līlīn rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat mīn u, kitat kīnotəghat-in rəkis, təsəwīrən məmə kitat koatisimatip e nəghatən kitīəh mīn əm nian rafīn. ³ Tol nulan məmə okəmə Uhgīn təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kīnotimətə rəkis.

⁴ ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmim itəm kəmotuwa o Uhgīn məto roiu kīnotapəs Uhgīn motəuhlin mīn məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotehm nəhag-əhagən,‡ kən kīnotun asgəwīn rəkis noan e nego e neai itəm Uhgīn tatos-ipa,§ kən mīnoatitun məmə in təwīr, kən mīnoatos rəkis o Narmīn Rəha Uhgīn.* ⁵ Kən ilat u, netəm kīnotun asgəwīn

* **6:1:** Hip 5:12 † **6:1:** Hip 9:14 ‡ **6:4:** Hip 10:32 § **6:4:** Efes 2:8 * **6:4:** Kal 3:2

rækis mēmə nəghatən rəha Uhgīn in təwīr,† ilat kīnotəto rækis nəsanənən rəha nərəmərən rəha Uhgīn itəm otəsuwəhən tuwa. ⁶ Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn, suatip kit tīkə mīn mēmə okotəuhlin-pa mīn ilat o Uhgīn.‡ Ilat kəmotərəkīn atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm mēmə kīnotəht-ipən mīn əm Nəti Uhgīn e nig kəməlūau, moatīlās-ipər mīn e niganəmti netəmim, kən ilat kīnoatol mīn mīlə lan, moatərəkīn.

⁷ Nīkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wīr nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigī netəm mīn un, koatol wək ikin. Uhgīn nīkin tagien pīk ron, kən nəwīrən rəhan tətətig lan. ⁸ Məto nīməptən rat itəm təsosən nat wīr tepət lan, kən iapil-iapil ne kīras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tīnəsəwīr mīnən o nat kit. Tīnətaiu əm o nərəkīnən. E namnun, nigəm otus natimnat itəm kotətig lan.

⁹ Piak mīn, nat əpnəpīn io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekitun wīr mēmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekitun wīr mēmə itəmat noatos natimnat mīn u itəm təwīr maprəkis, itəm Uhgīn təmos-ipinə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgīn okol təsaluinən rəhatəmat wək mīn nəmoatol məto-inu Uhgīn rəhan nolən tətəuatip əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnəpīn e nolən wīr rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim.§ ¹¹ Itimat ekotolkeike mēmə itəmat rafin nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol mēmə otatuwīn e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagile lan.* ¹² Itimat esotolkeikeən mēmə

† 6:5: Sam 34:8 ‡ 6:6: 2 Pita 2:21 § 6:10: Mat 10:40,42

* 6:11: Hip 3:6

nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən† rəha netəm mīn un itəm kotaiu aupən. Ilat kotahatətə əskasik e Uhgīn kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh.‡ Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kīnotos rəkis natimnat itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə rəhalat.§

Rəhatat iagke tətatiḡ e nego e neai

13 Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgīn təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgīn təmöl nəniəkisən rəhan, kən nəriḡ kit tikə mīn məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfiḡəm. Məto-inu nərgīn in ilis taprəkis-in nərgīn mīn rafin. Tol nəhlan, Uhgīn təmos noanawil atip əm e nərgīn, matən məmə,* 14 “Io oekəhlman rəhak nəwīrən kəm ik, iahgin. Io oekol rəham noanol otuwa tepət tepet.”†

15 Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəsahgin matuwīn matuwīn, mətoarus nian in təmos natimnat mīn un itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in.‡

16 Nian etəmim tatos noanawil e nərgi etəmiasol kit rəhan,§ kən noanawil u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfiḡəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu

† 6:12: Hip 13:7 ‡ 6:12: Jem 1:3; Noləpən 13:10; 14:12 § 6:12: Hip 10:36 * 6:13: Jen 22:16 † 6:14: Jen 22:17 ‡ 6:15: Jen 21:5 § 6:16: E nolən rəha nəlisən nəghatən təkəsik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawil e manin ne wīnīn ne. Məto netəm Isrel aupən, ilat kəmoatos noanawil e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu mīnən ron, məto-inu nəriḡ əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təkəsik.

minən ron.* 17 Uhgın tamos noanawıl e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iəkis,† ilat okotıtun wir məmə rəhan nalpəkauən, okol təsəuhlinən nian kit.‡ 18 Uhgın tatos noanawıl nəhlan məmə otıləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kınotiet rəkis motagım kən moatahgıl-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlim-iəkis nolən əh itəm Uhgın tinos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniəkisən min rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgın, təseiuəən nian kit. 19 Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natimnat min əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlim wir rəhatat nəmegəhən,§ məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tinatig rəkis əpəh imə e İkin Tasim Agın İkin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan imə-pən ikin.* 20 İkin əh, İesu tınuwın rəkis ikin rəhatat lan, məmə oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agın‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§ aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın İlis Agın*

* 6:16: Eks 22:11 † 6:17: Rom 4:16 ‡ 6:17: Nam 23:19; Taet 1:2 § 6:19: Fil 3:12 * 6:19: Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 † 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16

1 Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u İlis Pık Agın. Aupən, nian Epraham təmuwın e nəluaginən ilat kig mın, kən in təmol win elat. Kən in mınıtəlig mınatuwa. Melkisetek, in təmatuwın məplan Epraham e suatıp, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm Epraham. 2 Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat mın itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nıpəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatıpən.” Kən nərgin kit mın u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nıpətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” 3 Naoa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol mın. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimıs lan. Tahmen əm məmə in təməsimısən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lili kit‡

4 Nıkim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnapın məmə tipitat u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatısiai-in pık Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol mın əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in. § 5 Kitat kotıtun məmə, e nup mın rafın, netəm İsrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol mın rəha Lifae, ilat u pris mın, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnapın məmə pris mın əh, ilat noanol mın rəha Epraham, məto netəm iməlat ikın ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. 6 Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha

* 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nıpətin u “nəməlinuən.”

‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20

Lifae. Məto in təmos tait mīn u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgīn məmə otəhlman nəwīrən rəhan* kəm Epraham u, Uhgīn təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip aɡin məmə etəmim itəm tatos nəriɡ asol otəfak məmə Uhgīn otəhlman nəwīrən tatuwīn e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris mīn u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwīn kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in mīn təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwīn kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in mīn təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətatiɡ rəkis e nipəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris mīn u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris mīn u, in təsəwīrən mahmen.§ Məto-inu pris mīn u, ilat kəsotahmenən. Uhgīn təməɡətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit

* **7:6:** Jen 14:19,20 † **7:8:** Hip 5:6 ‡ **7:10:** Nat kisił kətəhaləɡətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris mīn u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tīpi Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kisił un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgīn məmə otəhlman nəwīrən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § **7:11:** Hip 7:18,19; 8:7

mīn tuwa.* Kən pris un in təruru nīsi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† mətō in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nītəpunən pris, kən okəike kəuhlin mīn Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan mətō-inun, kitat koatətəghat-in ləramərə rəhatat, itəm təmīsi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mīn, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə ləramərə rəhatat in təmīsi-pən e noanol rəha Juta,‡ kən nian Lou rəha Moses təmatəghat-in wək rəha pris mīn, in təməsəghat-in aɡin-əhən noanol u. ¹⁵ Mətō təwīr əm, mətō-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tīnəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, mətō sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə.§ ¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafīn, matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalīn Lou aupən, mətō-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsasiuən, okol təsolən nat kit.† ¹⁹ Mətō-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pişin kit itəm təwīr

* **7:11:** Hip 10:1 † **7:11:** Lifae in noanol rəha pris mīn, mətō Eron in təmīsi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol mīn rəhan, katən məmə ilat pris asol aɡin mīn. ‡ **7:14:** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § **7:16:** Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * **7:17:** Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † **7:18:** Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ **7:19:** Rom 3:20

maprækis, in tinos nāmeen, mēmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwinən iuəhkir o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn tēmən-iəkis mēmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən tēmos noanawil ron, mēmə rəhan nəghatən otəfigəm. Məto tēməsosən noanawil mihin e pris min aupən. ²¹ Məto Uhgīn tēmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən mēmə, “Iərəmərə tēmos noanawil kit, kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən mēmə,

‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,†

matuwīn matuwīn namnun tikə.’”

²² Uhgīn tēmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas mēmə nəniəkisən rəha nasituən in təwir, maprækis-in nəniəkisən u aupən. ‡

²³ Aupən, pris min ilat tepət, məto-inun kitiah tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nāmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. Ilat kəsotolən wək lilin. ²⁴ Məto Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, məto-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpīn kitat min mēmə koatuwīn o Uhgīn, məto-inu in tətəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

§ 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6

† 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip

8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit min əh-ikīn o nənən, mēmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1

26 O nat u, inun in pris asol agin† itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolən nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. 27 In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netənim min.§ Məto nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiah əm† in tahmen moau. 28 Lou in tatiləs-ipər pris min itəm kəsotahmenən.‡ Məto noanawil rəha Ughin, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,§ itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwin nammun tikə.

8

Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min un kəmotol wək rəha pris asol agin aupən

1 Kitat koatəghat-in nat u,* məto nəukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rəkis† e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən ne nisiiian. 2 In tatol wək əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Ughin

† 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10 * 8:1: Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † 8:1: Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ 8:2: Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6

əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh. §

³ Kəmiləs-ipər rafin pris asol aḡin mīn u aupən, məmə okoatos-ipən natimnat mīn kəm Uhgīn, kən moatol sakrifais. E suatip kitiah əm, rəhatat u pris asol aḡin, in mīn otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgīn.* ⁴ Okəmə in tətatiḡ əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, məto-inu pris mīn əpəh ikīn koatatiḡ itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgīn, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris mīn u, ilat koatol rəhalat wək e narmi nimə əm itəm tatasḡəwin† natimnat mīn itəm tətatiḡ e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgīn təmən-ipən kəm Moses aupən, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wīr məmə onəkol natimnat mīn u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəḡətun rəkis ik lan əpəh ilis e nītot asol.”‡ ⁶ Məto roiu, Iesu, pris asol aḡin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwīr təwīr maprəkis-in wək rəhalat. Kən e nolən kitiah əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwīr maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəḡhatən mīn itəm kotəwīr motaprəkis. §

⁷ Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Məto Uhgīn təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə, “Nian əh-ikīn otəpanuwa,

§ 8:2: Hip 9:11, 24 * 8:3: Hip 9:14 † 8:5: Kol 2:17; Hip 9:23

‡ 8:5: Eks 25:40 § 8:6: Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * 8:7: Hip 7:11,18; 10:1

itəm io, oekol nənīākīsən wi rəha nasituən rəha
noanol mīn rəha Isrel ne noanol mīn rəha
Juta.

⁹ Nənīākīsən rəha nasituən u,
in otol pīsīn agīn e nənīākīsən oas rəha nasituən,
itəm io emol kəm tīpīlat mīn aupən,
e nian u itəm io emos nelmīlat matit ilat moatiet
rəkīs Ijīp.

Oiakol nənīākīsən wi rəha nasituən,
məto-inu ilat kəməsotaskəlīmən nənīākīsən u itəm
io emol kəm ilat aupən,
kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmə,
e nian itəm otəpanuwa,
io oekol nənīākīsən wi kit rəha nasituən‡ kəm
noanol mīn rəha Isrel.

Oekos-ipən rəhak lou mīn e rəhalat-kapə,
kən oekəte rəkīs-pən e nīkīlat,§
kən io ekuwa mōl Uhgīn ətuatīp rəhalat,
kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatīp netəmim.*

¹¹ Ilat kit okol təsuwīnən mægətun netəm iman ikīn
məmə,

‘Ik onakəkəike mītun Iərəmərə u.’
Kən etəmim kit okol təsuwīnən mən-ipən nəghatən
u kəm pian,

məto-inun ilat rafīn okotītun io,†
tətuoun e netəm əpnāpīn mīn
muwīn mətoarus-pən netəm koatos nərig asol mīn.

¹² Məto-inun, io, ekasəkītun ilat o rəhalat nolən
mīn itəm təsətuatīp agīn-əhən.

Io oekafəl rəkīs nolən rat mīn rəhalat,

† **8:9:** Eks 19:5-6 ‡ **8:10:** Rom 11:27 § **8:10:** Lou oas
mīn u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16

* **8:10:** Esik 11:20 † **8:11:** Aes 11:9; Jon 6:45

kən io oekaluin nolən rat mīn rəhalat.”‡ §

¹³ Nian Uhgīn tatəghat-in nəniəkisən rəha nasituən u, məmə in nəniəkisən wi, nīpətīn u məmə nəniəkisən rəha nasituən aupən, tinoas mīnərat. Kən nat itəm in tinuwa mīnoas, tīnəsahmen mīnən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatīp ətuatīp mīn o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u,* moatol noan kit əpəh ilugīn ətuatīp, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin.† E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan‡ ikin, ne tepīl kit itəm kəməlin-pər pīret asim mīn lan.§

³ Kəmiuwosīg nīməhan e noan uarisīg, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”* ⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatīpīt-ipīt, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən† tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatīpīt-ipīt. Kən e nīpəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatīpīt-ipīt,

‡ **8:12:** Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34

§ **8:12:** Hip 10:16 * **9:2:** Eks 25:8,9 † **9:2:** Eks 26:33,34

‡ **9:2:** Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § **9:2:** Eks 25:23-29;

Jon 6:35,48 * **9:3:** Eks 26:31-33 † **9:4:** Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22

kəmarigin-pən p̄iret u mana,‡ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən m̄in kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhḡin təmol təwiə m̄in. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuəpin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.* 5 Kən ilis e rəhn-m̄inat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,† ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwoşig n̄iməlməlilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhḡin Ikin.‡ § Məto okol esənən natimnat m̄in u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

6 Nian kəmotəlin wir rafin natimnat m̄in u, pris m̄in kotitun nuwinən imə m̄iet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* 7 Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.† In titun nuwinən nian kitiah əm e nup m̄in rafin.‡

‡ 9:4: E nian rəha Moses, Uhḡin təmos-ipən p̄iret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks 31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhḡin tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhḡin mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). ‡ 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhḡin Ikin, inun, rəhn-m̄inat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhḡin tətətig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat m̄in u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik n̄ita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin n̄ita e rəhn-m̄inat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tətəgətun məmə netənim okotəkəike k̄imis o rəhalat nolən rat m̄in. Məto e n̄ita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhḡin. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16 * 9:6: Nam 28:2-4 † 9:7: Lev 16:2 ‡ 9:7: Lev 16:34

Kən nian in tatuwīn, in tæike mos nīta, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,§ kən matig mol mīn o nolən rat rəha netəmim,* itəm ilat kotəruru mēmə koatol təfagə rat. ⁸ Kən e natimnat mīn u, Narmīn Rəha Uhgīn tatəgətun mēmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip† tikə o kitat o nuwīnən e Ikin Tasim Agīn Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit‡ itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat mīn itəm pris mīn koatos-ipən kəm Uhgīn, moatol sakrifais lan kəm in,§ natimnat mīn u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netəmim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip mīn itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənīmən† ne naikuasən.‡ Natimnat mīn u, in nat rəha nīpətītəm əm. Məto nolən mīn əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netəmim, matuwīn mətoarus-pən nian Uhgīn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nīta Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agīn-əh

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agīn itəm təməmīk natimnat wīr mīn, mīnuwa.§ Kən in təmuwīn imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmīn mīn, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha

§ 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15 † 9:8: Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 ‡ 9:9: Hip 10:1-2 § 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23 † 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40 § 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24

nætueintən u itəm Uhgīn təmōl. ¹² Nian Kristo təmuwīn imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwīnən e nup mīn rafīn, tahmen e pris asol agin mīn aupən kəmotol mihin. In təmōl mau kitiəh əm, kən tahmen, mətō-inun in təsosən nīta nəni ne nīta nətī kau muwīn imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nītan, muwīn imə, kən in əm təmətou nəmtitāt mīkis itāt e təfagə rat mīn.†
¹³ E nolən rəha nəniəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nīta nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan atip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn məmə nīpətīn otaruətuəh, namkīmīkən tīkə lan. ¹⁴ Mətō nīta Iesu‡ in tatos nəsənənən asol taprəkis-in natimnat mīn u. § Kristo in təmōl atip sakrifais lan, e nəsənənən rəha Narmīn itəm tətatīg lilīn. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nəratən kit tīkə lan. Tol nəhlan, kən nītan in tatos nəsənənən, tahmen o nafələn nīkitəmat* o nolən mīn itəm kotitun nit-ipənən itəm e nīmīsən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh.†

¹⁵ O natimnat mīn u itəm Iesu təmōl, in suatip o nosən nəniəkisən wi rəha nasituən.‡ Uhgīn təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-īəkis kəm ilat məmə natimnat wīr mīn u, in rəhalat. Kən natimnat mīn u, okol kəsotīkəən nian kit, § mətō okoatatīg lilīn. Ilat okotos natimnat mīn un, mətō-inun nīmīsən rəha Kristo in tīnətou rəkis nəmtī təfagə rat rəha netəm mīn un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən

† **9:12:** Rom 3:25 ‡ **9:14:** 1 Pita 1:2,18-19 § **9:14:** Hip 10:4 * **9:14:** Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † **9:14:** Taet 2:14
 ‡ **9:15:** Luk 22:20 § **9:15:** Hip 10:34

matig.

¹⁶ Okəmә Iesus tәsimisән nәhlan, kән rәhan netәmim okәsotosән natimnat wir mīn itәм in tәмән-iәkis mә rәhalat. Mәto-inu okәмә suah kit tol nәniәkisән kit mәмә nian in otimis, kән rәhan natimnat otuwīn o suah pīsīn kit, kән suah u in otәkәike mīmīs pitән, kәnu nәniәkisән rәhan in otәtatig matәmegәh. ¹⁷ Nәniәkisән kit tol nәhlan, tәsatigән mәsәmegәhән nian etәм tәмән tәtatig әh. Rәhan nәniәkisән in otәtatig matәmegәh әm nian in tīnimīs rәkis. ¹⁸ O natimnat mīn u, e nәniәkisән rәha nasituән aupән, nīta nat megәh kit tәike maiәh, tәgәtun mәмә nat kit tәmīmīs, kән otol mәмә nәniәkisән in tatәmegәh mәtatig. ¹⁹ Tol nәhlan, nian Moses in tәmatән-iarәp rәkis nәghatән mīn rafīn rәha Lou kәм netәmim, kән uarisig lan, in tәmos nīmәme sipsip kәmol tasiә, ne nelmi nig u hisop, meer-pән e nīta nәti kau ne nīta nәni ne nәhau, kән tәmorautin-pән nīta e naoa rәha Lou ne netәmim mīn.* ²⁰ Kән in tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Inu nīta nat megәh kit itәм tatimis o nolән nәniәkisән rәha nasituән rәha Uhgīn tәtatig matәmegәh. Kән itәmat nәkotәkәike moatisiai-in, moatol nәwian.”† ²¹ E nolән kitiah әm, Moses tәmorautin-pән nīta e Nimә Tapolән Asim ne natimnat mīn itәм kәmos o nәfakән. ²² Lou tatән mәмә pris otәkәike matol-pән nīta e natimnat tepәt, iuәhkīr natimnat rafīn, mәмә ilat okotasim. Kән okәмә nīta tәsaiuән ron, kән Uhgīn okol tәsafәlән tәfagә rat.‡

²³ Tol nәhlan, nīta rәha nolән sakrifais, in tәmaiәh o nolән natimnat mīn u, kotasim. Mәto

* **9:19:** Eks 24:6-8 † **9:20:** Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ **9:22:** Lev 17:11

Nimə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat min əmŞ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nipəti nat agin-əh min, itəm kotatig e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwir maprəkis. ²⁴ Iesu in təsuwinən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netənim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto Iesu təmuwin e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgın e nigənəmtin.* ²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pisin e pris asol agin u aupən. E nəniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Məto Kristo təmuwin e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiəh əm kən tinahmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, tahmen e pris min u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətuooun e nian Uhgın təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in təmiet-arəpa mau kitiəh əm,† məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netənim, Uhgın tinələhəu nian ətuatip rəhatat kitiəh kitiəh məmə okotimis lan, mau kitiəh əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min.‡

Ş 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10

28 E nolən kitiah əm, Kristo təmol atıp sakrifais lan, mau kitiah əm, § məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət. * Məto uarisig, nian otatitəlig-pa mın, † in otəsuwa-mınən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəzahgin, nəumis tatus ilat ron. ‡

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiah əm, kən in tınahmen

¹ Natimnat mın rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nıpəti nat. E nup mın rafin pris mın koatol sakrifais. Məto nat əpnarın məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak mın itəm kotuwa o Uhgın kotətuatıp e niğanəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais mın ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatıp. Kən iəfak mın kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tınəruən rəkis mau kitiah əm. Kən okəmə tınafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto mınən tərat o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərat. ³ Tol nəhlan, e nup mın rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat mın rəhalat, ⁴ məto-inu nita nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat. †

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tınatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uhgın məmə,

§ 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14

“Ik nakapəs sakrifais m̄in ne natimnat m̄in koatos-
ipən kəm ik.

Məto ik nəmōl-pən n̄ipət̄ik kit məmə ekuw̄in lan.”‡

6 Kəmotuwaan ət̄ip natimnat e olta tahmen e
nəfakən rəhalat otimnə ron ik,

kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnap̄in koatol nəhlan,
məto kəsotolən məmə n̄ikim tagien elat.

7 Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tət̄at̄ig e Naoa Rəha Uhḡin
itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhḡin, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”§

8 Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais m̄in

ne natimnat m̄in itəm koatos-ip̄inə kəm ik,

ne natimnat m̄in itəm katuwaan ət̄ip e olta,

ne sakrifais m̄in itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat m̄in u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə n̄ikim tagien elat,”

(nat əpnap̄in məmə ilat koatət̄əu-pən suat̄ip itəm

Lou təmən.) 9 Məto Kristo tatən m̄in məmə, “Io u,

emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u

rəhan, in tatoh-irəkis n̄əniəkisən oas rəha nasituən,

məmə in otələhəu n̄əniəkisən wi rəha nasituən kit.

10 Kən Iesu Kristo təmōl nətəligən rəha Uhḡin tol

nulan. In təmōl sakrifais at̄ip e n̄ipət̄in,* mau

kitiəh əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan

netəmim m̄in.‡

11 Nian rafin, pris m̄in ilat koatət̄ul moatol wək

rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kit̄iəh

‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39 * 10:10: Hip
2:14 † 10:10: Hip 7:27 ‡ 10:10: Hip 10:14; Efes 5:26

əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais mīn u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹² Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiah əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwīn namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh§ e nelmi Uhgīn matip, ikin rəha nepətən ne nisaiiən. ¹³ Kən ikin əh, in tatəzahgin əm məmə Uhgīn otol rəhan tikimir mīn kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kitiah əm əh, Kristo təmol rəhan netəmim kinotətuatip e niganəmtin, matuwīn matuwīn, namnun tikə. Netəm mīn u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narmīn Rəha Uhgīn, in mīn tatən wir natimnat mīn u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Tərəməərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nəniəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou mīn rəhak e nikilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”†

¹⁷ Kən in tatən mīn məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat mīn,

§ **10:12:** Pris mīn, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais mīn rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais mīn okul təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiah əm o nafələn rəhatat nolən rat mīn. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan mīn-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10

kən nīkik otəsəht mīnən nolən mīn rəhalat itəm
koatətgəhl Lou.”‡

18 Nian Uhgīn təmafəl rəkīs nolən rat rəhalat, kən
tol məmə ilat okəsotol mīnən sakrifais tuwīn kəm
Uhgīn ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

19 Piak mīn ne wīnik mīn. Tol nulan, kən nīta
Iesu təmōl məmə kitat kotitun nuwīnən imə Ikin
Tasim Agīn Ikin, kən məsotəgīnən. 20 Roiu əh,
Iesu in təməte suatīp wi kit, itəm tatəmegəh. In
təməhap nīməhan itəm tatəkulosig Ikin Tasim Agīn
Ikin, tatəpsen-pən nīpətīn. Kən mol suatīp wi
u rəhatat məmə kitat kotitun nuwīn-pənən ikin,
motuwīn o Uhgīn. § 21 Kən pris asol agīn rəhatat,
in etəm-iasol itəm tatərəməərə* e nīmə rəha Uhgīn,
inun rəhan netəmim. † 22 Tol nulan, pəs kotuwīn
iuəhkīr e nīganəmtī Uhgīn, ‡ e nīkitat itəm tərīoah e
nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmōrautin-
pən nītan e nətəligən mīn rəhatat məmə kitat oko-
tasim. § Kən in təmaikuas rəkīs e nīpətītāt e nəhau
talien, in əm in əm.* 23 Kitat kotəmə kəmotələhəu-
pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs
kotətul tīmtīm lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu
kitat kotitun nəgīlēən e rəhan nəghatən mīn itəm
tīnəmən-iəkīs rəkīs kəm itat. 24 Pəs kotahluiə-
ahluiə e nətəligən rəhatat mīn, məmə kitat oko-
tolkeike kitat mīn, kən moatol təwīr təwīr kəm
kitat mīn tatuwīn təhmīn mīn nəhlan. 25 Təsəwīrən
məmə okotəhlman nolən rəha nuəfīmīnən kitat

‡ 10:17: Jer 31:34; Hip 8:11 § 10:20: Lev 16:2; Mat 27:51;
Efes 2:18; Hip 9:8 * 10:21: Sek 6:13 † 10:21: Hip 3:6
‡ 10:22: Hip 7:19; Efes 3:12 § 10:22: Esik 36:25; Hip 9:14;
12:24 * 10:22: 1 Pita 3:21

m̄in. Net̄amim neen ilat koatol n̄ahl̄an, m̄ato p̄as kitat koatem m̄aha-m̄aha kitat m̄in nian rafin.† K̄an nian kot̄əplan m̄əm̄ə nian r̄əha nuwam̄ən r̄əha Iesu tatuwa iūəhkir, t̄əw̄ir m̄əm̄ə kitat koat̄ək̄aike e nem̄ əskasik̄ən itat m̄in, moatol tat̄ər t̄əhm̄in m̄in.

26 T̄əw̄ir m̄əm̄ə koatem əskasik̄ itat m̄in n̄ahl̄an, m̄ato-inu ok̄əm̄ə kitat k̄inotitun r̄ək̄is n̄ipahrien̄ən, m̄ato k̄əsotol̄ən nat aḡin lan, k̄an kitat moat̄ək̄aike e nol̄ən rat, k̄an tatol m̄əm̄ə sakrifais kit m̄in tik̄ə aḡin o nos-ir̄ək̄is̄ən t̄əfaḡə rat r̄əhatat.‡ 27 K̄an ok̄əm̄ə sakrifais kit m̄in tik̄ə m̄ə otos-ir̄ək̄is̄ t̄əfaḡə rat r̄əhatat n̄ahl̄an, k̄an nat kit̄iəh əm̄ əh-ik̄in t̄ət̄atig. Inun, kitat koat̄əḡin, moatasiəp, m̄ato-inun kitat kot̄itun w̄ir m̄əm̄ə kitat koat̄əsahḡin əm̄ nalp̄in̄ən əskasik̄, ne niḡəm̄ asol r̄əha nem̄əha r̄əha Uhḡin it̄əm̄ ot̄ək̄aike mus r̄əhan tik̄im̄ir m̄in. § 28 E Lou oas r̄əha Moses aup̄ən, ok̄əm̄ə suah kit tatol nat əp̄nap̄in e Lou, k̄an et̄əm̄im̄ k̄əiu o k̄isil ok̄əhal̄ən-iar̄əp̄ in, k̄an suah u t̄əike m̄im̄is. Okol k̄əsotas̄akitun̄ən.* 29 ?M̄ato t̄əhrol e net̄əm̄ m̄in un it̄əm̄ kot̄eguaf̄əl-eguaf̄əl N̄ət̄i Uhḡin?† Uhḡin t̄əmol n̄əniək̄is̄ən r̄əha nasitūən k̄əm̄ kitat, k̄an n̄ita Kristo t̄əmol n̄əniək̄is̄ən u t̄ət̄atig mat̄əmeḡəh.‡ N̄itan əm̄ un, titun nol̄ən et̄əm̄im̄ tasim, k̄an in et̄əm̄im̄ r̄əha Uhḡin. § ?M̄ato t̄əhrol e et̄əm̄im̄ it̄əm̄ t̄ətehm̄ əp̄nap̄in əm̄ n̄ita u, m̄əm̄ə in s̄ənəm̄ə nat iasim kit? ?Narm̄in R̄əha Uhḡin in tatoor n̄əw̄ir̄ən r̄əhan k̄əm̄ net̄əm̄im̄, m̄ato t̄əhrol e et̄əm̄im̄ it̄əm̄ tat̄ən rat Narm̄in əh? Suah u, t̄ətuat̄ip̄ aḡin əm̄ m̄əm̄ə nalp̄in̄ən r̄əhan in ot̄əskasik̄ mapr̄ək̄is-in nalp̄in̄ən

† 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27:

2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7 † 10:29: Hip 6:6

‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol əp̄ən 1:5

rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Məto-inu kitat kīnotītun rəkis Uhgīn u itəm təmən məmə, “Nalpīnən nītai nat, inu wək rəhak əm. Kən io oekalpīn nītai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən mīn məmə

“Iərəməərə in otakil nolən rəha netəmim rəhan.”†

³¹ Uhgīn u itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmə kitat kotətig əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmīn nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgīnən.

³² Təwīr məmə nīkitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpīn itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotətig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotətig e nəhməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neən netəmim koatən rat itəmat e nīganəmti netəmim, § kən moatol mīn natimnat rat mīn neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmos moatətul-pən o netəm mīn un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwīn e kalapus, kən itəmat nəmotətig e nəratən məsīn rəhalat.* Kən nian netəmim kəmotakləh-in natimnat mīn rəhatəmat, kən itəmat nīkitəmat təmagien əm,† məto-inu itəmat nəmotītun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikīn tətətig, itəm in təwīr maprəkis, kən natimnat mīn u, okol təsikəən nian kit.‡

³⁵ Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgīn otəpanos-ipīnə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wīr mīn əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat,

* **10:30:** Dut 32:35 † **10:30:** Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ **10:32:** Fil 1:29,30 § **10:33:** 1 Pita 4:14 * **10:34:** Hip 13:3 † **10:34:** 1 Pita 4:13 ‡ **10:34:** Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5

təsəwīrən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh,§ məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgīn tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat mīn itəm in təmən-iəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.* ³⁷ Məto tol nulan, inun Uhgīn təmən mihin məmə, “Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa, in otiet-arəpa, otəsolən kəmīn.†

³⁸ Məto rəhak etəmim itəm tətuatip e niganəmtək, in otatəkəike e rəhan nahatətəən.‡ Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io, mīnətan təlig-təlig, kən nikik otəsagienən ron.”

³⁹ Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgīn otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgīn, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

¹ ? Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəupən rəhatat nətəligən e natimnat mīn u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wīr məmə natimnat mīn u, ilat nīpahrienən. Nat əpnəpīn məmə kəsotehmən* natimnat mīn u, məto kitat kotitun wīr məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ² Kən Uhgīn təmənūwi netəm mīn u aupən o rəhalat nahatətəən.

§ **10:36:** Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * **10:36:** Hip 6:15; 9:15 † **10:37:** Nol Əpən 22:20 ‡ **10:38:** Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * **11:1:** 2 Kor 4:18

³ Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgın təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tınatig rəkis mol ilat lan.

⁴ Epel in təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgın itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən Uhgın təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnarın məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

⁵ Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgın, tol nəhlan in təsımısən. Uhgın təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan mınən, məto-inu Uhgın təmiləs-irəkis.* Məto nian Uhgın təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgın təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶ Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgın, in təsolən Uhgın nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgın,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgın tətətig, kən matətou netəm mın un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷ Noah in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Uhgın təmatən-ipən natimnat mın kəm in aupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkın nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan mın. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil

† 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22

netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgın təmol in tətuatip e niġanəmtin.*

⁸ Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, e nian Uhgın təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pişin kit, in təmatol nəwia Uhgın. Nəptən əh, Uhgın təmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, məto in təruru məmə tətuwın hiə ne. ⁹ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgın təmən-iəkis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikın əh e nimə tapolən əm, tahmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgın təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau mın kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡ ¹⁰ Epraham təmol nulan, məto-inu in tatəsaġgin məmə otuwın e taon kit§ itəm nəukətın tiəkis, otətatig tuwəh.* Taon u, Uhgın əm təmol mak lan, kən mınol rəkis tətatig.†

¹¹ Sera tətəhatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpın məmə in tinipitəġiġhl aġin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp.‡ § ¹² Epraham tinəġiġhl rəkis, otəsuwəhən timis,* məto noanol mın tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnəpın məmə in etəmim kitiəh əm, məto noanol mın əh rəhan, ilat

* **11:7:** Jen 6:9 † **11:9:** Wək 7:5 ‡ **11:9:** Jen 12:1-8

§ **11:10:** Hip 12:22; 13:14 * **11:10:** Nol Əpən 21:2, 14 † **11:10:**

Hip 11:16 ‡ **11:11:** Suatip kit mın rəha nəuhlinən nəġhatən u tol nulan. ‘Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnəpın Sera tinipitəġiġhl aġin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.’ § **11:11:**

Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * **11:12:** Rom 4:19

tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne nıməkləkıl əpəh itəhəi itəm kəruru nafinən.†

13 Netəm mın u, ilat kəmotahatətə əskasık e Uhgın, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natımnat mın u itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otosipən kəm ilat.‡ İlat koatəplan natımnat mın u məmə natımnat mın u koatan isəu əh olat, məto nıkilat tagien pık məmə okotəplan.§ Kən ilat moatən-iarəp məmə koatatig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapıspıs mın əm.* Nətueintən u, sənəmə in iməlat pəhrien ikin. 14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koategəs-in iməlat ətuatıp ikin. 15 Rəhalat nətəligən təsıtəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kinotapəs rəkis. Okəmə nıkilat tatəht nəhlan, kotıtun nıtəligən matuwın, məto təsolən mihin.†

16 İlat kotolkeike iməlat ik pısın kit itəm təwır maprəkis, inun e nego e neai.‡ Kən o nat u, in təsaulis-inən§ məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.* Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit† ikin əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən mın itəm Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatıp rəham,‡ kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətən rəha Epraham, nian Uhgın təmek asgəwın in, kən in təmətul matıp o nohamnuən

† 11:12: Jen 22:17 ‡ 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11

† 11:15: Jen 24:6-8 ‡ 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38

* 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14

‡ 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7

nətin noan kitiaḥ əm[§] u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgîn.* ¹⁹ Məto-inu Epraham nikin tataht məmə Uhgîn titun nolən etəmim təmegəḥ mīn e nīmīsən.† Kən in təmos mīn netin, iuəḥkīr əm tahmen məmə in təmegəḥ mīn e nīmīsən.

²⁰ Aisak təmahatətə əskasik e Uhgîn, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgîn otəhlman nəwīrən rəhan tuwīn kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat mīn itəm otəpanuwa nian kit.‡

²¹ Jekop təmahatətə əskasik e Uhgîn. Tol nəhlan, nian iuəḥkīr əm in tīmīs, in təməfak məmə Uhgîn otəhlman nəwīrən kəm nəti Josep mil.Ṣ In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgîn.

²² Josep təmahatətə əskasik e Uhgîn. Tol nəhlan, iuəḥkīr əm in tīmīs, kən in təmatəghat-in nian noanol mīn rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in təmatən rəkīs əm kəm ilat məmə okotəhrol e nīkilkīlin.*

²³ Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgîn. Tol nəhlan, nian Moses təmaiir,† ilau kəmuəplan məmə in suakəku wīr kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwīg kīsīl. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kīg.‡

²⁴ Moses təmahatətə əskasik e Uhgîn. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə

§ **11:17-18:** Nat əpnapin məmə Epraham nətin kit mīn u Ismael, rəhan slef təmīlās, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiaḥ əm məto-inun Uhgîn təmən-īəkīs aupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16

* **11:17-18:** Jen 22:1-10; Jem 2:21 † **11:19:** Rom 4:21; Jon 5:21

‡ **11:20:** Jen 27:27-29,39,40 § **11:21:** Jen 48:1,8-22 * **11:22:** Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † **11:23:** Eks 2:2 ‡ **11:23:** Eks 1:16, 22

okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip. § 25 In təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatəto tərat ilat min ilat. 26 Nikin təmatəht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagien təhmın mın o nat u taprəkis-in məmə otətəto təwır e natımnat wır mın e nəmegəhən əpəh Ijip. † In təmatol nulan məto-inun nian rafın in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in. ‡ 27 Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagım Ijip § məsəginən kig u itəm neməha tatol pık. In təməseirairən mıtəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etəmim təsəplanən e nıganəmtın. 28 Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təmən-iarəp kəm noanol mın rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə mın rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətılət mın u nəman, † itəm kəmotəupən kaiir.

29 Noanol mın rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotıtun neguəfımınən e Nıtəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nıtən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nıtəhəi təməmik

§ 11:24: Eks 2:10 * 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33

‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10 † 11:28: Eks 12:21-23

ilat, kæn kotamnim.‡

³⁰ Noanol min ræha Isrel kæmotahatætə æskasik e Uhgîn, kæn tol næhlan, ilat kotaliwæk motitælau e fenis ræha Jeriko. Fenis u, kæmol e kæpiel. Ilat koatitælau, moatitælau e fenis æh, mætoarus-pæn nian sepîn, kæn æmun, fenis asol un, tæmitægît misas.§

³¹ Rehap u, pætan e suatip, tæmahatætə æskasik e Uhgîn. Kæn tol næhlan, nikin tæmagien mæmæ otos suah mil un noanol ræha Isrel mil, itæm kæmueia anion mæmæ okuæplan kæn miatun wir natimnat ikin. Ilau kæmuea e ræhan nimæ.* Kæn o nat u, noanol min ræha Isrel ilat kæmæsotohamnuæn pætan u nian ilat kæmotohamnu netæm ikin æh itæm kæmotæht næwia Uhgîn.†

³² Mæto okol esænæn tuwîn tæhmin min. Okol esæghatæn tæfæmæh mæn Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ Ilat u kæmotahatætə æskasik e Uhgîn, kæn tol næhlan, ilat kæmotol natimnat tepæt. Ilat kæmotit noanol min ræha Isrel motuwîn motæluagin ilat netæm ik pisin pisin min, kæn moatol win elat.* Ilat kæmoatol nolæn ætuatip min, kæn moatos natimnat wir min itæm Uhgîn tæmæn-iækis mæmæ otos-ipæn kæm ilat. Kæmotahatosig-in nohlin laion min, mæmæ okæsotunæn ilat,† ³⁴ kæn ilat kæmotohamis nigæm asol itæm tatuæp,‡ kæn ilat motagim tænin netæm

‡ **11:29:** Eks 14:21-31 § **11:30:** Josua 6:12-20 * **11:31:** Jos 2:1-16 † **11:31:** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ **11:32:** Jaj 6-8 § **11:32:** Jaj 4-5 * **11:32:** Jaj 13-16 † **11:32:** Jaj 11-12 ‡ **11:32:** 1 Saml 16:1,13 § **11:32:** 1 Saml 1:20; 3:19—4:1
* **11:33:** 2 Saml 8:1-3 † **11:33:** Dan 6:22 ‡ **11:34:** Dan 3:19-27

kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən. § Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgın təmosipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopaël min rəha niməptən pişin pişin min. †
 35 Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətilat kotaiirpa min e nimisən. ‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimır min koatol nəratən ne nahməən kəm ilat e nipətilat, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimır min okotikis ilat. Ilat koatahatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. 36 Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalisalis ilat. § Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.*
 37 Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apın, † kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nətahlən nig, motətatip nipətilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən. ‡ Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nəni ne sipsip. § Ilat ian-rat min agın, nian rafin netəmim koatərəkin ilat, moatol tərət agın elat.
 38 Ilat, netəm wır min. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotatig ikin. Məto ilat kəmoatatig əpnarın əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nipəg kəpiel min,* ne nipəg min əpəh e

§ 11:34: Eks 18:4 * 11:34: 2 King 20:7; Jaj 16:28 † 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § 11:36: Jer 20:2; 37:15 * 11:36: Jen 39:20 † 11:37: 2 Kron 24:21 ‡ 11:37: 1 King 19:10; Jer 26:23 § 11:37: 2 King 1:8 * 11:38: 1 King 18:4; 19:9

nisiþ.

³⁹ Netəm mīn u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmos-ipən nərig wīr kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u‡ itəm Uhgīn təmən-iəkis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat,§
⁴⁰ məto-inu in tīnol rəkis nalpəkauən kit rəhan, məmə in otol təwīr maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpīn kitat min ilat u auppən, məmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.*†

12

Uhgīn tətəg-ətuatīp-in nənətīn mīn

¹ Kən netəm mīn u, ilat tepət tepət, koatatig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgīn, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatīləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat fiğəm itəm otaskəlīm ətain itat məmə kəsotaiu pīkən, ne təfagə rat itəm tatəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† naiuən itəm Uhgīn təmələhəu auppən-in kitat. ² Kotītun nolən nian niğənəmtītāt otatətul-pən əm o Iesu,‡ itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,§ kən inun itəm otol

† **11:39:** Hip 11:2, 4 ‡ **11:39:** E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm mīn u neen kəmoatos natimnat wīr mīn itəm Uhgīn təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. İlat kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat nəmegəhən.

§ **11:39:** Hip 11:13; 10:36 * **11:40:** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10

† **11:40:** Suatīp kit mīn rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat mīn un, okul kələh kitat kotətuatīp agin.” * **12:1:** 1 Kor 9:24 † **12:1:** Hip 10:36 ‡ **12:2:** Sam

25:15 § **12:2:** Hip 2:15

məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluau, kən mətə nahməən.* Mətə in təmol nat əpnəpən lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluau, mətə-inu təmol rəhan nətəligən təkasiək o nagienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgīn u in Kig,† ikin nepətən ne nisaiiən tətətig ikin. ³ Təwir məmə nikitəmat otətəht Iesu, ne rəhan nətul əskasiəkən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, məmə nikitəmat otəsəpouən‡ kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekītun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, mətə itəmat kit tīkə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u.§
⁵ Itəmat ninotaluin rəkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgīn təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətīn ətuatip min, matən məmə,
 “Nətīk, nian Iərəməərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əpnəpən lan.

Əsolən nīkim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶ Mətə-inu okəmə Iərəməərə tolkeike pik suah kit, kən in təike məg-ətuatip-in suah un.*
 Kən okəmə in tos suah kit məmə nətīn, kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis min. Uhgīn tatos-ipa nian iəkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenətī Uhgīn min, mol məmə

* 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19 ‡ 12:3: Kal 6:9;

Nol Əpən 2:3 § 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6: Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12

in tatæg-ətuatip-in nulan itəmat.‡ ?Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsæg-ətuatip-inən?
 8 Uhgın tatæg-ətuatip-in rafın nenətin ətuatip mın. § Okəmə Uhgın təsələn nəhlan etəmat, kən nıpətın u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip mın, itəmat nisualkələh lapın. 9 Rəhatat tata mın e nətueintən u, koatæg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatisiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmıtət* itəm tətatig e nego e neai? Təwır məmə okotos-iaəhu agın itat, kən motatig ahgın.† Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.‡ 10 Rəhatat mın tata, kotæg-ətuatip-in itat o nian əkuəkır əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətæg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasım tahmen lan. § 11 Okəmə Uhgın tətæg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otiuw asılə e rəhatat nətəligən, kən in otoe noan təwır, inun nəməlinuən* itəm tətisi-pən e nətuatipən.

12 Tol nəhlan, nat əpnəpın məmə itəmat noatatig e nian iəkis, məto otıləs-ıpər nelmitəmat itəm təpou, məmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuəskasık o naiuən.†

13 “Otol suatip rəhatəmat tətuatip wır,‡ məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkın təmimis,

nelkın okol təsərat agın-əhən, miet rəkis, §

‡ 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9

* 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7 ‡ 12:9: Aes 38:16

§ 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12:

Aes 35:3 ‡ 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1

məto in otəpanəwīr mīn.”*

Etəm təsahatətəən e Uhgīn, in otəkaike mos nalpīnən

¹⁴ Otalkut məmə onakatig wīr itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.† Kən motalkut məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim.‡ Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən nīganəmti Ierəmərə nian kit.§ ¹⁵ Otəto wīr itəmat məmə itəmat kit itəm tətaiu matuwīn otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwīrən rəha Uhgīn.* Otəto wīr mīn itəmat məmə noki nig akona kit† in otəsuwīnən e nīkitəmat, kən məwiə, mol noan tēpət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin tītun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen mīn.

¹⁶ Oatəto wīr itəmat məmə suah kit təsit əpnapīnən iərman o pətan.‡ Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnapīn e Uhgīn. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.§ Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiah əm.

¹⁷ Itəmat nəkotītun məmə uarisig, nīkin otəpanuwīn mīn e nepətən rəha nəmti-nīpīn. Kən təmalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwīrən kit kəm in. Məto nat əpnapīn məmə təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nīkin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwīrən kəm in.

* **12:13:** Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † **12:14:** Rom 14:19 ‡ **12:14:** Rom 6:22 § **12:14:** Mat 5:8 * **12:15:** Hip 3:12; 4:1 † **12:15:** Dut 29:18; Hip 3:12 ‡ **12:16:** 1 Kor 6:18 § **12:16:** Jen 25:29-34 * **12:17:** Jen 27:30-40

Lou tǎhrol nulan mol p̄isin e namnusǎn tǎw̄ir

18-21 Aupǎn ikin, noanol min rǎha Isrel, kǎmotuw̄in e nitot asol u Sinae, e nǎtueintǎn u. Kǎn ikin ǎh, kǎmotǎplan nigǎm itǎm tatuǎp, kǎn napinǎpǎn asol tǎmeiuaiu mirǎfin nat, kǎn kǎmotǎto nimǎtag asol ne tǎwi tǎtagǎt ǎfǎmǎh,† kǎn kǎmotǎto nǎwian kit tǎtagǎt kǎm ilat.‡ Kǎn nian kǎmotǎtǎlig-in rǎhan nǎghatǎn min, kǎn ilat kǎmoatǎn ǎskasik mǎmǎ ilat kotapǎs agin-ǎh nǎto minǎn nǎwian u. § Kǎmotǎgin motasiǎp o nǎghatǎn u, tǎmǎn mǎmǎ, “Okǎmǎ nat megǎh ǎm kit otuw̄in e nitot u, mǎto itǎmat onǎkotǎike moataht e kǎpiel ap̄in motahtimnu timis.”* Nian Moses tǎmǎplan natimnat min u, in min tǎmǎto tǎrat kǎn mǎmǎ, “Io enǎgin u enǎgin, minǎtasiǎp.”†

Mǎto itǎmat nǎsotuwamǎn ikin-u.‡

22 Itǎmat nǎmotuwa e nitot u Saeon, § ne taon asol* u ima Uhḡin ikin itǎm tǎtǎmegǎh, tǎtatig tǎtatig. Inun Jerusalem wi ǎpǎh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kǎmuǎfim̄in ilat ikin o nagienǎn asol. 23 Kǎn itǎmat nǎmotuwa e nuǎfim̄inǎn asol rǎha netǎmim rǎha Uhḡin, itǎm kotahmen e netǎm kǎmotaupǎn kaiir u rǎhan min,‡ nǎrgilat kǎmǎte rǎkis e nego e neai. § Kǎn itǎmat nǎmotuwa o Uhḡin, itǎm otǎpanakil netǎmim rafin.* Itǎmat nǎmotuwa motol kitǎh

† 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 ‡ 12:18-21: Dut 4:12

§ 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 * 12:18-21: Eks 19:12,13 † 12:18-21: Dut 9:19 ‡ 12:18-21: Eks 19:16-19;

20:18-21; Dut 4:11-12 § 12:22: Aes 24:23; 60:14; Nol ǎpǎn 14:1 * 12:22: Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † 12:22: Kal 4:26

‡ 12:23: Eks 4:22 § 12:23: Nol ǎpǎn 20:12 * 12:23: Jen 18:25; Sam 94:2

itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak.†‡ 24 Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgın təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən§ mol itəmat nakotasim. Nita əh in təmən-iarəp natimnat mın u itəm kotəwir motaprəkis-in natimnat mın itəm nita Epel təmən-iarəp.*†

25 O natimnat mın u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntaatəmat o Uhgın‡ u tatəghat kəm itəmat.§ Məto-inu Moses, in etəmim əm. Kən kitat kotitun məmə netəm aupən kəməsotətəlig-inən rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. Ilat kəməsotagım rəkisən e nalpınən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okahrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmişipən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat? * ?Kitat okotagım rəkis-in ahrol nulan? 26 Nian aupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən.† Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit mın əh-ikin, io ekəloal mın e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai mın otasiəp-asiəp məloal.”‡ 27 Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit mın əh-ikin,” nıpətin

† 12:23: Fil 3:12 ‡ 12:23: Suatip kit mın o nəuhlinən nəghatən u, “Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgın tinol ilat kinotətuatip ağın.” § 12:24: Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * 12:24: Jen 4:10; Hip 11:4 † 12:24: Nita Epel in təmən-iarəp məmə Uhgın otol nalpınən, məto nita Iesu təmən-iarəp məmə Uhgın otoh rəkis nalpınən. ‡ 12:25: Hip 3:12 § 12:25: Hip 1:1 * 12:25: Hip 2:2,3; 10:29 † 12:26: Eks 19:18 ‡ 12:26: Hag 2:6

un mēmā in otatigtigš e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgīn təmol, mēmā otoh rəkis ilat. Otoh rəkis nəhlan natimnat, mēmā natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natimnat itəm okotatig lilin.

²⁸ O nat u, təwīr mēmā kitat kotən tagkiu o Uhgīn, mətō-inu kitat koatos nego rəha Uhgīn u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.* Təwīr mēmā kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, mēmā kitat okotisiai-in, kən motəgin mīn,† ²⁹ mətō-inun Uhgīn rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin.‡

13

Namnun nəghatən

¹ Təwīr mēmā nəkotəkəike əh moatol nolkeikeən kəm itəmat mīn tahmen e piatəmat mīn.*

² Sotaluinən nehman iapispis mīn itəm koatuwa imatəmat ikīn.† !Okəm-naka ilat nagelo mīn! Netənim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wīr netənim, məsotitunən mēmā ilat nagelo mīn.‡ ³ Sotaluinən netəm kotatig e kalapus.Š

Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm mēmā inun ik mīn nəkətətig e kalapus. Otətō kələh nəhməən e nikitəmat, itəmat netəm mīn un itəm katol tərət elat, tahmen əm mēmā inun ik natətō nəhməən e nīpətīm atip.

Š **12:27:** Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1

Jon 2:17 * **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2

‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7

* **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13

‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34

4 Pəs netəmim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.* Pəs netəmim rafin kotəgin o nıməhan rəhalat mın, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapıl kələh, kən makil mın iərman ne pətan itəm kətuapıl kələh, iərman itəm tətapıl ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman.†

5 Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.‡ Nıkim təike magien əm o rəham natımnat u natos tahmen§ məto-inu Uhgın tatən məmə,
“Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

6 Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə,

“Iərəmərə in iasitu rəhak,
tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etəmim əm otol kəm io.”†

7 Nıkitəmat otəkəike matəht netəm-iasol mın u rəhatəmat‡ itəm kəmotaupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natımnat wir mın itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motahatətə e Iərəmərə tahmen əm elat.§

8 İesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.* 9 Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin mın tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitə etəmat e nıkin agien məmə

* 13:4: Mal 2:15 † 13:4: Dut 22:22 ‡ 13:5: 1 Tim 3:3
§ 13:5: Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * 13:5: Dut 31:6,8; Jos 1:5 † 13:6:
Sam 118:6,7 ‡ 13:7: Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § 13:7: Hip
6:12 * 13:8: Sam 102:27; Hip 1:12 † 13:9: Efes 4:14

otol rəhatəmat nətəligən təskasik.‡ Təsəwīrən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,§ məmə in otol kitat kotəskasik, məto-inu in nīpahrienən, nətuakəmən əh, okol təsasituən e netəm koatol.

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris mīn itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat.§

¹¹ E nolən rəha pris asol aḡin, nian in tatohamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwīn əpəh imə e İkin Tasim Aḡin İkin, kən mos-ipən kəm Uḡin o nafəl rəkisən təfagə rəha netəmim.* Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə İkin e nimə tapolən mīn rəhalat, motaan ətip.† ¹² E nolən kitiəh əm, İesu təmiet rəkis e taon,‡ kən İkin əh in təməto nahməən e nīpətīn, kən mīmīs İkin əh, məmə nitan§ titun nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uḡin.* ¹³ Tol nulan, pəs kitat kotol məmə inu okotiet ihluə imətat İkin, motol kitiəh kitat mīn əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen

‡ **13:9:** Kol 2:7 § **13:9:** 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * **13:10:** Hip 8:5 † **13:10:** 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ **13:10:** Jon 6:48-58

§ **13:10:** “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pişin əm (Jon 6:48-58). Pris mīn aupən, ilat kəmotitun nunən noanuwəḡin nat megəh mīn e sakrifais mīn neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uḡin. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nīpətīn u məmə kəsotosən ron. * **13:11:** Lev 16:15

† **13:11:** Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ **13:12:** Jon 19:17

§ **13:12:** Rom 3:25 * **13:12:** Efes 5:26 † **13:13:** Luk 9:23

əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ 14 E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətat ikin tikə, itəm otətatiḡ lilin.Š Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.*

15 Tol nulan, e nasituən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin.† Sakrifais mın u rəhatat, inun, okoatiləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin.‡

16 Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,Š məto-inun in mın tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron.† 17 Otol nəwia netəm-iasol mın e niməfak,‡ kən motatig ahgin ilat. Ilat u, koatehm wir nəmegəhən rəhatəmat,Š məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. Itəmat nakotəike motol ilat nikilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nikilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu aḡin-əhən etəmat.

18 Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətuatip əm,† kən ekotolkeike aḡin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. 19 Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-paminən otəmat uəhai əm.

20 Iatəfak mın otəmat mın məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən.‡ Kən

‡ 13:13: Hip 11:26 § 13:14: Hip 12:27 * 13:14: Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22 † 13:15: 1 Pita 2:5 ‡ 13:15: Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § 13:16: Rom 12:13 * 13:16: Fil 4:18 † 13:16: Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ 13:17: Hip 13:7,24 § 13:17: Aes 62:6; Wək 20:28 * 13:18: 1 Tes 5:25 † 13:18: Wək 23:1 ‡ 13:20: Rom 15:33

in tæmol ræhatat Iæræmərə Iesu tæmegəh min e nimisən,§ mæto-inu nitan tæmaiu o nolən nəniækisən lilin* in tətatiɡ matæmegəh.† Iesu əh, in etəm təwir maprækis o nehm wırən sipsip min rəhan.‡ Iatəfak məmə Uhgın u, 21 in otos-ipinə natimnat wır min rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiəh kitiəh,§ kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.*

22 Piak min ne winik min. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otiləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

23 Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotiləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

24 Itəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwir kəm itəmat.

25 Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin. Əwəh.

§ 13:20: Wək 2:24 * 13:20: Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † 13:20: Hip 9:20 ‡ 13:20: Jon 10:11
 § 13:21: Fil 2:13 * 13:21: Rom 11:36

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b